

Wymagania edukacyjne – Wiedza o społeczeństwie kl. 8

opracował: Piotr Grzesiewski

Nr działu	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
1	- Wymienia najważniejsze potrzeby człowieka. - Potrafi scharakteryzować klasę szkolną. - Potrafi poprawnie określić najważniejsze wydatki i dochody gospodarstwa domowego. - Wie, jaką rolę w społeczeństwie odgrywa rodzina. - Potrafi wymienić wartości ważne dla rodziny. - Wie, czym są zbiorowości społeczne - Opisuje życie społeczności szkolnej. - Zna prawa i obowiązki ucznia. - Rozpoznaje przypadki łamania praw ucznia w swoim otoczeniu.	- Potrafi wskazać przykłady potrzeb pierwotnych – biologicznych oraz wtórnych – psychicznych i społecznych. - Wyjaśnia pojęcie socjalizacja. - Wie, czym są: interakcja i więzi społeczne. - Wie, czym są grupy społeczne. - Dokonuje podziału grup społecznych na formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne, duże i małe. - Wskazuje przyczyny powstawania konfliktów. - Opisuje rodzinę jako grupę społeczną. - Wie, czym są rodziny dwupokoleniowe i wielopokoleniowe; rozumie, na czym polega rola rodziców i osób starszych. - Zna i rozumie zasady racjonalnego gospodarowania budżetem domowym. - Rozumie pojęcie deficyt budżetowy i wie, jak uniknąć deficytu budżetowego. - Wskazuje najważniejsze prawa, jakie ma samorząd szkolny. - Zna prawa i obowiązki pracowników szkoły.	- Wymienia elementy osobowości człowieka. - Zna znaczenie słowa asertywność. - Wie, jak przygotować samodzielnie prezentację i publicznie ją przedstawić. - Charakteryzuje człowieka jako istotę społeczną i podaje stosowne przykłady. - Zna sposoby rozwiązywania konfliktów. - Wie, jakimi metodami można osiągnąć kompromis. - Potrafi wymienić akty prawne, które opisują rodzinę. - Zna prawa i obowiązki rodziców i dzieci. - Umie wyjaśnić rolę i znaczenie gospodarstwa domowego w gospodarce państwa. - Potrafi zaplanować i rozpiścić zrównoważony budżet. - Podaje najważniejsze zasady wyboru samorządu szkolnego.	- Charakteryzuje różne sposoby podjmowania decyzji w grupie oraz wskazuje ich dobre i złe strony. - Wymienia najważniejsze rodzaje konfliktów. - Wymienia i opisuje podstawowe funkcje pełnione przez rodzinę. - Analizuje wartości ważne dla rodziny. - Opisuje prawa i obowiązki rodziców i dzieci. - Zna współczesne typy rodziny. - Przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie oraz umie skorzystać z ich doświadczenia pomocnego podczas projektowania budżetu. - Wymienia akty prawa szkolnego, w których zapisane są jego prawa. - Wskazuje, co najmniej kilka ważnych funkcji, które pełni szkoła. - Podaje, jaką rolę w życiu społeczności szkolnej odgrywa samorząd. - Charakteryzuje działania samorządu uczniowskiego. - Wskazuje i opisuje źródła praw ucznia.	- Opisuje najważniejsze zasady skutecznego komunikowania się. - Opisuje najważniejsze zasady skutecznego komunikowania się. - Charakteryzuje różne grupy społeczne, wskazując ich specyficzne cechy. - Określa, jaką rolę odgrywają różne grupy społeczne. - Wskazuje sposoby rozwiązania prostego konfliktu interpersonalnego na drodze kompromisu. - Analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci. - Wyjaśnia, że współudział w planowaniu budżetu jest przejawem postawy obywatelskiej i patriotycznej. - Rozwija postawę odpowiedzialności i przedsiębiorczości w codziennym życiu gospodarstwa domowego.

		• Zna instytucje zajmujące się ochroną praw ucznia.		• Potrafi opisać sytuacje szkolne, w których występują przykłady praw i obowiązków szkolnych. • Potrafi określić w konkretnych przypadkach, jakie prawa ucznia są naruszane.	
2	• Wskazuje, z czego wynikają prawa człowieka. • Uzasadnia, dlaczego prawa człowieka są niezbywalne. • Wymienia prawa i wolności osobiste, które są ważne dla młodych osób. • Wymienia różne systemy ochrony praw człowieka. • Zna najważniejsze zadania policji i służb porządkowych. • Wie, na czym polega przymus bezpośredni. • Opisuje, czym jest przemoc rówieśnicza. • Wskazuje, które rodzaje przemocy rówieśniczej są zaliczane do przestępstw, a które – do wykroczeń.	• Wskazuje źródła ludzkiej godności. • Wymienia najważniejsze cechy praw człowieka. • Wie, jak pojęcia: <i>wolności i prawa</i> charakteryzowane są w <i>Konstytucji RP</i>. • Wie, jaką rolę w ochronie praw człowieka pełni Rzecznik Praw Obywatelskich. • Podaje przykłady środków przymusu bezpośredniego. • Wymienia podstawowe rodzaje przemocy. • Potrafi wymienić różne typy przestępstw. • Wie, jaki sąd rozpatruje sprawy nieletnich.	• Omawia cechy praw człowieka. • Wymienia najważniejsze dokumenty, które tworzą międzynarodowy system ochrony praw człowieka. • Wie, kiedy powstała <i>Powszechna Deklaracja Praw Człowieka</i>. • Wymienia ogólne zasady dotyczące praw i wolności zapisanych w polskiej konstytucji. • Wymienia różne formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym. • Wymienia najważniejsze elementy systemu praw człowieka w Polsce. • Wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka. • Opisuje działania Rzecznika Praw Dziecka. • Wskazuje sytuacje, gdy służby porządkowe mogą użyć przymusu bezpośredniego. • Wymienia prawa, które przysługują nieletniemu, który został zatrzymany przez policję.	• Wie, czym jest prawo naturalne i określa jego wpływ na rozwój idei praw człowieka. • Charakteryzuje pojęcie godności, rozróżniając godność osobową człowieka od godności osobistej. • Na podstawie preambuły <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> analizuje jej najważniejsze treści. • Wskazuje na różnice pomiędzy prawami a wolnościami. • Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo. • Wskazuje na różnice pomiędzy prawami a wolnościami. • Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo. • Opisuje najważniejsze funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich. • Opisuje działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka. • Podaje przykłady naruszania praw dziecka. • Podaje przykłady sytuacji, w których policja może korzystać ze swoich uprawnień.	• Przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z rozwojem idei praw człowieka. • Wymienia najważniejsze zadania międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka. • Potrafi wymienić i scharakteryzować wybrane prawa osobiste i polityczne zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. • Wie, czym jest ludowa inicjatywa ustawodawcza. • Wskazuje sytuacje, które uprawniają do podejmowania interwencji przez Rzecznika Praw Dziecka. • Wymienia instytucje, które zajmują się ochroną praw człowieka w systemie uniwersalnym, regionalnym i krajowym. • Potrafi określić, jak należy się zachować w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z przemocą. • Opisuje, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za czyny karalne w zależności od wieku. • Wskazuje sytuacje, w których zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić.

				• Wymienia środki, które może zastosować sąd wobec nieletniego.	
3	• Wyjaśnia, czym są mała ojczyzna i region. • Znajduje podstawowe informacje na temat swojej gminy i swojego regionu. • Wymienia problemy społeczności lokalnej.	• Wymienia czynniki kształtujące odrębność regionalną. • Wymienia organy samorządowe wybierane przez obywateli. • Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. • Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); powiecie i województwie. • Wie, czym jest kapitał społeczny. • Wie, czym są młodzieżowe rady miast i gmin.	• Potrafi wskazać, z jakich aktów prawnych wynikają prawa ucznia. • Wskazuje cechy charakterystyczne regionu, w którym mieszka. • Wskazuje, w jaki sposób władze centralne mogą wpływać na decyzje władz samorządowych. • Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. • Próbuje formułować sądy dotyczące problemów społecznych. • Potrafi wyjaśnić, czym jest budżet obywatelski.	• Przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone. • Charakteryzuje czynniki kształtujące odrębność lokalną i regionalną. • Opisuje kompetencje władz centralnych wobec samorządu. • Wskazuje w których urzędach można załatwić wybrane sprawy. • Przedstawia możliwości załatwienia spraw przez e-urząd. • Potrafi wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego. • Wyjaśnia, czym jest zarząd komisaryczny. • Opisuje różne formy wpływania przez obywateli na decyzje władz samorządowych. • Wskazuje przyczyny problemów swojej społeczności lokalnej. • Próbuje wskazać sposoby ich rozwiązania.	• Uzasadnia znaczenie samorządności w państwie. • Wyjaśnia, na przykładzie wyborów do organów samorządu szkolnego, stosowanie procedur demokratycznych w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy. • Dostrzega zależność między godnością ludzką a prawami ucznia, które mu przysługują. • Wymienia tradycje i obyczaje swojej społeczności regionalnej. • Wymienia różne rodzaje kapitału społecznego i wskazuje na znaczenie tego zjawiska w procesach gospodarczych.
4	• Potrafi określić czas kiedy ukształtowały się współczesne narody. • Odróżnia mniejszości narodowe od mniejszości etnicznych. • Wskazuje różnice między migracją a uchodźstwem. • Wie, co znaczy pojęcie <i>ojczyzna</i>. • Wymienia i opisuje polskie symbole narodowe. • Wymienia cnoty obywatelskie.	• Wie czym różni się narodowość od obywatelstwa. • Wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące obecnie w Polsce. • Wyjaśnia, co to jest Polonia. • Podaje przykłady zachowań patriotycznych. • Opisuje cechy dobrego obywatela. • Wskazuje, jak można aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i obywatelskim.	• Zna obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. • Przedstawia prawa przysługujące mniejszościom. • Wymienia postawy sprzeczne z patriotyzmem. • Odwołując się do przykładów współczesnych i historycznych, opisuje wzory postaw obywatelskich. • Odwołując się do przykładów współczesnych i historycznych,	• Wymienia czynniki narodotwórcze. • Potrafi opisać więzi obywatelskie i tożsamość narodową. • Charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce. • Określa miejsca zamieszkania mniejszości w Polsce. • Wyjaśnia, dlaczego mniejszościom przysługują odrębne prawa.	• Przedstawia genezę współczesnych narodów. • Potrafi opisać, czym jest postawa obywatelska, odnosząc się do obowiązków zapisanych w polskiej konstytucji. • Wymienia grupę posługującą się językiem regionalnym. • Wskazuje przyczyny migracji i uchodźstwa. • Opisuje w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną.

	• Opisuje, czym jest społeczeństwo obywatelskie. • Wyjaśnia na czym polega wolontariat. • Wie czym są organizacje pożytku publicznego. • Wie czym jest etyka. • Wymienia przykłady łamania zasad etycznych w życiu publicznym.	• Podaje przykłady organizacji i akcji społecznych skupiających młodych ludzi. • Wymienia ich najważniejsze cele. • Wymienia cechy etyki zawodowej. • Wskazuje negatywne skutki nieprzestrzegania zasad etycznych.	opisuje wzory postaw obywatelskich. • Wskazuje działania, które podejmuje społeczeństwo obywatelskie. • Wskazuje różne możliwości działań społecznych, które mogą podejmować osoby młode. • Wskazuje różne możliwości działań społecznych, które mogą podejmować osoby młode. • Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>mobbing</i>, <i>lobbying</i>, <i>nepotyzm</i>, <i>korupcja</i>.	• Przedstawia zjawiska migracji i uchodźstwa we współczesnym świecie. • Wyjaśnia, odwołując się do różnych przykładów, czym jest patriotyzm. • Wskazuje różnice między patriotyzmem a nacjonalizmem, szowinizmem, ksenofobią. • Określa znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich w życiu społecznym. • Wymienia umiejętności społeczne. • Wymienia najważniejsze cechy społeczeństwa obywatelskiego. • Opisuje aktywność społeczną Polaków. • Charakteryzuje różne formy wolontariatu. • Uzasadnia konieczność stosowania zasad etyki w różnych dziedzinach społecznych. • Opisuje negatywne zjawiska które wywołane są niestosowaniem zasad etycznych.	• Opisuje genezę polskich symboli narodowych. • Wymienia czynniki, które łączą ludzi z ojczyzną. • Wymienia różne wzorce działań obywatelskich. • Opisuje różne formy aktywności społecznej. • Opisuje, jak powstawała idea społeczeństwa obywatelskiego. • Wskazuje potrzeby społeczne, które realizuje społeczeństwo obywatelskie. • Wyjaśnia jak można realizować konstytucyjną zasadę pomocniczości. • Dokonuje oceny działań społecznych adresowanych do młodych osób. • Charakteryzuje wybrane cechy etyki zawodowej. • Opisuje naruszanie zasad etycznych i wskazuje przyczyny takich zachowań.
5	• Wie, czym jest państwo. • Zna najważniejsze cechy państwa. • Potrafi określić, gdzie i kiedy narodziła się idea demokracji. • Wie, czym jest demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia (przedstawicielska). • Potrafi wskazać różnice pomiędzy partią polityczną a inną organizacją społeczną. • Wyjaśnia pojęcie demokracji przedstawicielskiej.	• Wymienia najważniejsze zasady demokracji. • Wymienia podstawowe funkcje państwa. • Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa. • Wie, czym jest referendum. • Potrafi podać przykłady spraw, które mogą być poddawane pod referendum. • Wymienia najważniejsze zasady demokracji. • Wie, czym jest referendum.	• Potrafi podać przykłady, jak państwo realizuje swoje zadania. • Wie, czym jest konstytucjonalizm. • Wie czym jest zasada pluralizmu politycznego • Wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy. • Wymienia najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w konstytucji. • Potrafi podzielić partie zasiadające w sejmie, wskazując partie prawicowe centrowe i lewicowe.	• Charakteryzuje elementy tworzące państwa. • Opisuje najważniejsze cechy państwa. • Opisuje, czym jest demokracja pośrednia i bezpośrednia, podaje przykłady stosowania tych zasad. • Potrafi uzasadnić konieczność ochrony praw mniejszości w demokracji. • Podaje przykłady spraw, którymi może zająć się Trybunał Konstytucyjny.	• Charakteryzuje funkcje państwa. • Opisuje zadania, które powinno realizować państwo. • Opisuje zasady demokratyczne. • Przedstawia historię konstytucjonalizmu. • Potrafi wskazać dział konstytucji, w którym opisane są poszczególne kwestie. • Opisuje działanie Trybunału Konstytucyjnego. • Przedstawia historię konstytucjonalizmu.

	- Wymienia cechy demokratycznych wyborów. - Wie, czym jest republikańska forma rządów. - Potrafi wskazać, kto sprawuje w Polsce władzę wykonawczą. - Wyjaśnia zasadę państwa prawa.	- Potrafi podać przykłady spraw, które mogą być poddawane pod referendum. - Wymienia najważniejsze szczególne cechy konstytucji. - Wie, czym jest i dlaczego został powołany Trybunał Konstytucyjny. - Potrafi opisać system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny. - Wyjaśnia pojęcie koalicji rządowej. - Wie, czym jest czynne i bierne prawo wyborcze. - Wie, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie. - Odszukuje i opracowuje informację o aktualnie urzędującym prezydencie. - Zan strukturę sądownictwa powszechnego.	- Wyjaśnia pojęcie <i>opozycja</i>. - Wymienia najważniejsze instytucje sejmu i senatu. - Potrafi wymienić kilka kompetencji sejmu i senatu. - Podaje imię i nazwisko urzędującego prezesa Rady Ministrów. - Podaje przykłady kompetencji prezydenta. - Wyjaśnia zasady: niezależności, niezawisłości oraz dwuinstancyjności.	- Podaje przykłady spraw, którymi może zająć się Trybunał Konstytucyjny. - Wymienia funkcje partii politycznych. - Potrafi wskazać różnice pomiędzy różnymi systemami partyjnymi. - Wymienia najważniejszy cele partii prawicowych, centrowych i lewicowych. - Wyjaśnia, dlaczego wybory są elementem demokracji pośredniej, czyli przedstawicielskiej. - Opisuje cechy demokratycznych wyborów. - Opisuje wskazaną funkcję parlamentu. - Odwołując do zasady dobra wspólnego, wyjaśnia, czym jest republikańska forma rządów. - Wie, kto może kandydować na urząd Prezydenta RP. - Wyjaśnia, jak wyłaniany jest rząd. - Przedstawia kompetencje Rady Ministrów. - Wie, czym zajmują się sądy powszechne i trybunały.	- Ocenia różne systemy polityczne. - Wyjaśnia, dlaczego istnieje konkurencja pomiędzy partiami politycznymi. - Potrafi podać przykłady sytuacji, gdy prawa wyborcze mogą być ograniczone. - Opisuje, jak działa polski parlament. - Wie, na czym polega dualizm władzy wykonawczej w RP. - Podaje przykłady najważniejszych uprawnień prezydenta. - Potrafi, korzystając z różnych źródeł, opisać działania obecnie urzędującego prezydenta. - Podaje przykłady naruszania zasad państwa prawa. - Wyjaśnia najważniejsze zasady określające działalność władzy sądowniczej.
6	- Wymienia kilka kierunków polskiej polityki zagranicznej. - Wskazuje przyczyny powstania Unii Europejskiej. - Wymienia ogólne cele UE. - Wyjaśnia, czym jest zjawisko globalizacji.	- Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych. - Wskazuje cele i różne formy działalności Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego. - Wymienia ogólne cele UE. - Wymienia najważniejsze instytucje UE.	- Wymienia państwa należące do NATO. - Przedstawia działalność Polski w ONZ, Unii Europejskiej i NATO. - Potrafi wymienić państwa członkowskie UE. - Wymienia najważniejsze instytucje UE.	- Opisuje najważniejsze kierunki polityki zagranicznej: suwerenność, współpraca w organizacjach międzynarodowych, polityka regionalna, polityka wschodnia. - Określa okoliczności powstania ONZ i NATO. - Opisuje najważniejsze organy NATO i ONZ.	- Wymienia przykłady misji wojskowych ONZ i NATO. - Wymienia i opisuje organizacje wyspecjalizowane działające w ramach ONZ. - Na podstawie szczegółowych celów wskazuje główne kierunki rozwoju UE.

		• Wyjaśnia pojęcia: <i>fundamentalizm religijny</i> i <i>terroryzm</i>.	• Wymienia podstawowe prawa obywateli Unii Europejskiej. • Wymienia problemy ekonomiczne i demograficzne świata. • Wymienia problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami.	• Wskazuje pięć najważniejszych wydarzeń związanych z powstaniem UE, uzasadnia swój wybór. • Opisuje korzyści z członkostwa w UE dla gospodarki oraz społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych. • Podaje przykłady programów finansowanych z UE. • Charakteryzuje globalne problemy ekonomiczne i demograficzne. • Znajduje i opracowuje informacje o konfliktach toczących się na świecie. • Charakteryzuje problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami. • Opisuje zjawisko terroryzmu.	• Zna zadania najważniejszych instytucji UE. • Na podstawie szczegółowych celów wskazuje główne kierunki rozwoju UE. • Potrafi podać liczbę polskich eurodeputowanych. • Opisuje, jak prawa obywatela UE wpływają na życie obywateli państw członkowskich. • Opisuje globalizację w różnych aspektach. • Przedstawia propozycje działań w kierunku rozwiązania problemów współczesnego świata.
--	--	---	--	--	---